

Yeni Büyük Oyun “Küresel Güç Mücadelesinde Avrasya’nın Değişen Jeopolitiği”

Aidarbek Amirbek*

Kitabın Adı:

Yeni Büyük Oyun: “Küresel Güç Mücadelesinde Avrasya’nın Değişen Jeopolitiği”

Editörü: Mehmet Seyfettin Erol

Yayınlayan: Barış Kitabevi – Ankara

Yayın Yılı: 2011 (2. Baskı)

Sayfa Sayısı: 491

George W. Bush döneminde Neo-Con ekibin liderliğinde gerçekleştirilen Afganistan ve Irak işgalleri, 11 Eylül sonrası süreçte ABD dış politikasındaki “müdahaleci” ve “tek taraflı” politikaların başlangıcı anlamına geliyordu. ABD, “ön alıcı vuruş” olarak da adlandırılan yeni doktrini ile bir anlamda tüm dünyada “baskın ve “şok” politikasını uygulamaya sokmuştu. İlk adres, Avrasya’nın giriş kapısı konumunda bulunan Afganistan idi.

Dolayısıyla, 11 Eylül ile birlikte “Yeni Büyük Oyun”da açılışı Afganistan ile yapan ve ardından Kırgızistan ve Özbekistan’da kurduğu askeri üsler ile bölgede köprübaşları kuran ABD, bir anlamda bu “Birinci Perde” ile Büyük Oyun’u Orta Asya’dan başlatmış, aynen Brzezinski’nin “Büyük Satranç Tahtası”ndaki senaryoyu bir anlamda uygulamaya koyduğunun mesajlarını vermişti.

Fakat evdeki hesap çarşıya uymadı.

Nitekim ABD, zafer sarhoşluğu içinde dikkatini ve tüm enerjisini Ortadoğu bölgesine kaydırınca, bir anda büyük oyundaki “İkinci Perde” de şekillenmeye başlamış ve bu seferki oyunun adı: “Büyük Ortadoğu Projesi” olmuştu. Kısıtlanmış adıyla BOP olarak uygulamaya konulan bu projede, daha önce var olan Orta Asya kısmı da el çabukluğuyla silinmişti. Fakat bölgenin acemi oyuncusunun yaptığı bu “Şark Kurnazlığı”, tüm çabalarına rağmen bölge

* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ABD, Doktora Öğrencisi

Gazi

Akademik
Bakış

297

Cilt 5 Sayı 9
Kış 2011

devletlerinin dikkatlerinden kaçmadı. Nitekim "İkinci Perde"de bir taraftan Irak'ta beklemediği bir direniş ve bölge devletlerinden ortak bir direnç gören ABD, diğer taraftan, "Birinci Perde"deki kazanımlarını da kaybetmeye başladı...

11 Eylül sonrası önce Afganistan, ardından Kırgızistan ve Özbekistan'a yerleşen Amerika, bölgenin siyasi çerçevesini değiştirmeye dönük stratejisinin kaçınılmaz bir sonucu olarak bugün bölgeden büyük ölçüde siyasi ve güvenlik ilişkileri açılarından dışlanmış durumda. 2004'ten itibaren adım adım bölgeden dışlanan, diğer bir ifadeyle "istenmeyen güç" konumuna itilen ABD, önce Şubat-Mart 2005'te Kırgızistan'da gerçekleştirilen "Lale Devrimi", ardından benzer senaryonun Özbekistan'ın Andican şehrinde sahneye konmasıyla birlikte, bir anlamda bölgedeki askeri ve siyasi varlığına da "harakiri" yapmıştı. Nitekim Özbekistan'daki Hanabad (K-2) askeri üssünden 2005 yılının son aylarında çıkartılan ABD, farklı bir stratejinin peşinde...

Özellikle Moskova-Pekin hattının son dönemdeki bölgesel başarısı, hiç kuşkusuz Amerika'nın küresel güç geleceği açısından daha büyük bir önem ve öncelik arz etmeye başlamış durumda. Bu bağlamda bölgesel politikalarını değiştiren ABD yönetimi, eski hatalarını bir anlamda telafi etme yolunda yeni bir çıkış stratejisini uygulamaya koymuş vaziyette...

Yeni politikanın temelinde "küresel ortaklık" ve yeni lider üzerinden özellikle Türk-İslam dünyasında daha "sempatik bir Amerika" yaratma girişimi söz konusu gibi...

Diğer taraftan, "Arap Baharı"nın yaşandığı günümüzde, "İlimli Amerikan Yönetimi" Afganistan ve Irak'tan çekilme adı altında "Yeni Büyük Oyun"u farklı bir mecraya sürükleyeceğinin sinyallerini de veriyor.

Son gelişmeler, hiç kuşkusuz, her şeyden önce Türk dış politikası açısından yeni bir fırsat dönemine ve Türkiye'nin bölgede artan jeopolitik önemine bir kez daha işaret etmekte. Amerika da biliyor ki, "Üçüncü Perde" Türk Dünyası'nın başkentlerinden ve pek tabii ki Ankara'dan geçmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin önemi tüm taraflar açısından, özellikle de ABD açısından bir kez daha artmış bulunmaktadır. Bu bağlamda başta Washington ve Moskova olmak üzere, bölgesel ve küresel başkentler Ankara ile olan ilişkilerini bir kez daha gözden geçirmek zorunda kalmış görünmektedirler. Süreç, hiç kuşkusuz Ankara'nın elini kuvvetlendirmektedir. Türkiye'nin bölgeye dönük aktif siyaseti ve ilişkileri getireceği boyut, Ankara'nın küresel bir başkent olmasında oldukça belirleyici olacaktır.

Peki, ABD niçin "Yeni Büyük Oyun"u tekrar Avrasya bölgesine taşımak istiyor? Üçüncü Perde ile neleri hedefliyor? ABD'nin bu yeni stratejisi bölge devletleri tarafından nasıl algılanıyor? Bölge güçleri Rusya, Çin ve İran tüm bu gelişmelerin neresinde yer alıyorlar ve her şeyden önemlisi "Üçüncü Perde"de Türkiye'nin yeri nedir ve nasıl bir politika izlemelidir? Bu noktada Türk Avrasyası ne anlam taşımaktadır?

Görüş